

Avocații în istoria culturii și civilizației. Chipuri și portrete din lumea avocaturii românești¹

IOSIF FRIEDMANN-NICOLESCU²

doctor în drept (Ph.D.), avocat, cercetător științific asociat Institutul de Cercetări Juridice „Academician Andrei Rădulescu” al Academiei Române, Departamentul de Drept Public „Vintilă Dongoroz”
E-mail: jfn_avocat@yahoo.com

REZUMAT

Autorul prezintă în cadrul articolului diferiți reprezentanți semnificativi ai profesiei de avocat din România, din perioada sfârșitului de secol al XIX-lea și începutului de secol XX. Continuând articolul precedent – care a abordat femeile avocate din istoria României – personalitățile menționate în lucrarea de față, cu prezentarea biografiei lor sumare, sunt cu toții bărbați avocați având un impact major asupra României. Articolul este a doua dintr-o serie de contribuții în care personalități de vază ale profesiei de avocat din România și din lume vor fi prezentate.

CUVINTE CHEIE

jurist, avocat, România, bărbați în profesia juridică, rolul social al avocaților.

- 1 Acest articol este o continuare a articolului *Chipuri și portrete din lumea avocaturii românești* de Iosif Friedmann-Niculescu, apărută în ediția 1/2021 a Revistei Române de Istoria Dreptului (RRID).
- 2 Cercetător științific asociat la Institutul de Cercetări Juridice „Academician Andrei Rădulescu” al Academiei Române – Departamentul de Drept public „Vintilă Dongoroz”; membru asociat în Comitetul Român pentru Istoria și Filosofia Științei și Tehnicii – Filiala Argeș, de pe lângă Academia Română; membru fondator și în Consiliul Director al Societății Române de Criminologie și Criminalistică; membru în Consiliul Director al Asociației Române de Filosofie a Dreptului (secție națională a Asociației Internaționale de Filosofie a Dreptului și Filosofie Socială); membru în Asociația Română de Științe Penale; membru în Asociația Română de Drept și Afaceri Europene; membru asociat – Centrul de Studii și Cercetări Socio-Administrative al UPG – Ploiești; membru al Asociației Europene „Dimitrie Cantemir”; consilier în Consiliul Baroului București; consilier în Consiliul Uniunii Naționale a Barourilor din România; președinte al Comisiei de Etică și Disciplină a Federației Române de Șah; arbitru – Curtea de Arbitraj Comercial Internațional – Camera de Comerț și Industrie a României; arbitru și membru în Colegiul de conducere – Curtea de Arbitraj Profesional a Baroului București; fost arbitru la Oficiul Român pentru Drepturi de Autor; fost Lector INPPA; istoric al dreptului și a profesiei de avocat; fost cadru didactic asociat în învățământul superior juridic.

Faces and Portraits From the World of Romanian Attorneys

ABSTRACT

The author of this article presents various significant representatives of the profession of attorney at law in Romania, from the late 19th and early 20th centuries. Continuing the previous article—which dealt with women attorneys in Romanian history—the personalities mentioned in this paper, with the presentation of their brief biographies, are all male attorneys, who have had a major impact on Romania. The article is the second in a series of contributions in which leading personalities of the Romanian and international legal profession shall be presented.

KEYWORDS

lawyer, attorney at law, Romania, men in the legal profession, social role of attorneys.

I. AVOCAȚII

Vom continua periplul nostru în lumea *avocaturii*, cu noi biografii ale înaintașilor noștri care au intrat în conștiința publică și deopotrivă în istorie ca figuri emblematice ale lumii în care au trăit.

Din punct de vedere istoric, unul dintre apărătorii drepturilor românilor din rândul vechililor,³ poate fi socotit ca fiind *avocat* după criteriile lumii contemporane, fiindcă a practicat avocatura în forma sa primară, aceea de *apărător*, a fost:

1. Tudor Vladimirescu

Breasla Avocaților poate revendica fără a greși, pe eroul Revoluției din 1821, a cărui jertfă a readus domniile pământene în Țările Române, în locul celor fanariote.

Odată cu revenirea la domniile pământene, s-a impus ideea modernă de domnie pe termen 7 ani, nu pe viață, însă tulburările geo-politice nu au putut menține acest deziderat, al domniei limitate în timp la 7 ani.

Tudor Vladimirescu a fost și apărător al intereselor unor persoane fizice, proprietari de moșii și de proprietăți funciare, în fața unor instituții cu activitate jurisdicțională. Cei care au apelat la Tudor Vladimirescu pentru a le apăra drepturile, știau că acesta este un apărător de profesie, pe care în acest sens l-au mandatat să-i reprezinte în fața autorităților jurisdicționale ale vremii, anume în fața Divanurilor Domnești de la Craiova și de la București.

Tudor Vladimirescu nu a fost un *jălbar*, ci apărător în sensul modern al noțiunii.

S-a născut în județul Gorj, în satul Vladimiri, dintr-o familie de moșneni (clasă de mijloc de mici proprietari de pământuri, din zona rurală).

A învățat carte și limba greacă în casa boierului aromân Ioniță Glogoveanu, din Craiova, care a intuit că Tudor este extrem de inteligent, motiv pentru care l-a pregătit pentru funcția de administrator de moșie și totodată l-a angrenat în negoțul de vite.

3 Vekil, *avocat* în limba turcă; arhaism.

Administrator de moșie, cunoștea bine pravilele timpului și dreptul cutumiar, fiind primul care apăra proprietatea boierului care l-a investit cu această funcție administrativă de mare încredere. Administratorul de moșie, cunoștea toate reglementările administrative care guvernau zona în care se afla moșia și totodată dreptul cutumiar care reglementa dreptul de proprietate din aceste meleaguri.

Tudor Vladimirescu a avut și el avere proprie, pământuri și a făcut comerț pe cont propriu.

A intrat în rândurile pandurilor – armată cu obligații semipermanente – calitate în care participă la războiul ruso-turc din 1806–1812, fiind recompensat de oficialitățile imperiale rusești cu *Ordinul de cavalerie*, *Ordinul Vladimir*, clasa a III-a.

În 1806 este numit *Vătaf de Plai* la Cloșani, cu atribuții similare de administrator al unui district de munte,⁴ funcție administrativă pe care o va deține până în 1820.

În perioada 14 iunie–26 decembrie 1814 a efectuat o călătorie la Viena, întâmplător sau nu, chiar în perioada Congresului de Pace de la Viena (1814–1815), pentru a lichida moștenirea soției lui Nicolae Glogoveanu (fiul lui Ioniță Glogoveanu), decedată la Viena, cât și pentru a-i aduce în țară fetița, Tudor Vladimirescu acționând în baza unui mandat, ca împuternicit al boierului.

Tudor Vladimirescu – se pare că era cunoscător și al limbii germane – fiindcă va urmări problemele politice care erau în dezbatere în Viena anului 1814 și care priveau în mod particular Țările Române.

La începutul anului 1815 garnizoana otomană din raiaua Ada-Kaleh „*cutreiera-se*” județele Mehedinți și Gorj, iar în incursiunea acesteia au distrus și gospodăria lui Tudor Vladimirescu din Cerneți, de unde îi luaseră bucate și bunuri.

Tudor Vladimirescu, putem afirma că a profesat de facto avocatura, în forma și cu rigorile Secolului XIX.

A fost prezent în capitala Țării Românești pentru susținerea unui proces, în fața *Divanului domnesc* având ca obiect o moșie, dar și în fața Divanului de la Craiova.

Divanul domnesc, era o instituție administrativă formată din marii boieri, cu dregătorii sau fără dregătorii, care avea și atribuții jurisdicționale în anumite materii, un fel de Curte de Apel pentru cauzele privitoare la dreptul de proprietate asupra pământurilor și pădurilor, a moșiilor. Proprietatea în majoritate fiind una imobiliară, de natură agrară și silvică, procesele aveau o miză importantă, astfel că o persoană care cunoștea pravilele și cutumele locului, trebuia să reprezinte interesele proprietarilor în fața instanțelor. Mai mult chiar, Tudor Vladimirescu fiind știutor de carte, față de micii proprietari din care mulți nu știau decât să se semneze, se apela la el.

Mai amintim din activitatea sa de apărător al ideii de emancipare națională, că Tudor Vladimirescu aflând că mișcarea Eterea v-a porni lupta de eliberare națională a Greciei, va încerca exploatarea acestui moment tactic și strategic prielnic, pentru a ridica poporul Țării Românești la luptă, sens în care are numeroase contacte secrete cu reprezentanții conducerii Eteriei pentru o eventuală luptă comună, astfel ca pandurii săi să preia lupta națională din Țara Românească. A semnat o înțelegere cu *Comitetul de oblăduire* prin care Tudor urma să ridice „*norodul la arme*”, având drept unic țel înlăturarea regimului fanariot.

4 Similar cu funcția de Subprefect de astăzi.

„*Proclamația de la Padeș*” a speriat marea boierime din Țara Românească, care trimite trupe pentru a-l opri, fiindcă Tudor a declarat că „*patria se cheamă poporul, iară nu tagma jefuitorilor.*”

Tudor a avut o intrare triumfală în București în primăvara anului 1821, unde conduce „*adunarea poporului*”, practic în acel moment era conducătorul vremelnic și de facto al Țării Românești, fiind aclamat de popor cu apelativul „*Domnul Tudor.*” Instalându-și taberele cu panduri, în apropierea Cetății Bucureștilor, pe locurile actualului Cartier Drumul Taberei⁵ din București.

Revenind la activitatea care ne interesează din perspectiva studiului nostru, susținem că Tudor Vladimirescu a fost „*apărător*”, adică *avocat* în accepțiunea de astăzi, pentru că a exercitat de facto profesia de apărător în fața unor instanțe administrative cu atribuții jurisdicționale la vremea respectivă, anume: Divanurile domnești, locale și în fața celui central din capitala Țării Românești, în cadrul unor proceduri administrativ-jurisdicționale privitoare la proprietatea funciară a proprietarilor mici și mijlocii.

Divanuri domnești, tranșau definitiv conflictele privitoare la proprietatea asupra moșiilor și care în unele situații aveau și atribuții legislative regionale.

Sunt bine cunoscute cazurile în care locuitorii din Gorj și Mehedinți au apelat la serviciile lui Tudor Vladimirescu pentru tranșarea litigiilor de proprietate, ivite între ei cu privire la hotărnicia moșiilor și vecinătatea proprietăților, acestuia fiindu-i recunoscută calitatea de mediator, având un prestigiu și renumele său fiind recunoscut.

Tudor Vladimirescu reprezenta în calitate de apărător al locuitorilor, interesele acestora în fața autorităților administrative privitor la drepturile lor, în raport cu alți proprietari, deci exercita efectiv profesia de *avocat*.

Sunt cunoscute situațiile în care Tudor Vladimirescu a apărut interesele locuitorilor din două județe ale Olteniei, în fața Divanurilor domnești de la Craiova și a celui din București în diverse procese privind proprietatea și drepturile asupra moșiilor.

A acționat în interesul moșnenilor din Podenii Mehedințiului și împotriva încălcării hotarelor moșiilor de către stăpânirea austriacă prin mutarea pietrelor de hotar, astfel că s-a implicat și într-un proces privitor la dreptul de proprietate în raporturi de drept internațional public și privat.

Tudor Vladimirescu a fost și un *avocat* al neamului său, ale cărui drepturi la libertate și independență le-a apărut cu prețul vieții sale.

Sacrificiul acestui *avocat al neamului* său a dat roade, domniile fanariote au fost înlăturate definitiv, revenindu-se la domniile pământene, de câte 7 ani (poate este semnificativ, mandatul Președintelui Republicii Franceze, care și actualmente este de 7 ani).

Amintim, că s-au ținut și serbările bicentenarului Tudor Vladimirescu în anul 2021, când se împlineau două sute de ani de la uciderea sa. Ucidere care s-a înfăptuit în Cetatea de scaun de la Târgoviște. Banca Națională a României a editat o emisiune numismatică având în centru 200 de ani de la Revoluția condusă de Tudor Vladimirescu. În urmă cu 50 de ani, cu prilejul împlinirii a 150 de ani de la Revoluția lui Tudor Vladimirescu, a fost editat un timbru poștal de către administrația poștală română.

5 Una dintre stațiile Metroului din Cartierul Drumul Taberei, numindu-se „Stația Tudor Vladimirescu.”

În periplul nostru, urmează una dintre cele mai importante personalități ale istoriei naționale, născut în Munții Apuseni fiind *avocat* de profesie, cu studii de Drept la Facultatea de Drept a Universității din Cluj.

2. Avram Iancu

Perimetrul românesc nu a avut o istorie rectilinie, de multe ori evoluția sistemelor constituționale a condus la dezvoltări influențate geo-strategic și geo-politic inegal, determinând o specificitate în evoluția culturii și civilizației naționale.

Avocatul Avram Iancu a fost apărător al drepturilor naționale ale Românilor din *Transilvania*, când aceasta a fost înglobată în statul Austro-Ungar. Chiar și în această situație, niciodată nu a stagnat dezvoltarea culturii și civilizației de pe aceste meleaguri, deoarece avocații au determinat depășirea stagnării, iar prin activitatea lor profesională, socială și politică, dimensiunea culturii și civilizației acestui perimetru geografic a depășit momentele potrivnice dezvoltării.

Spiritul profesiei de *avocat*, a menținut în întregul perimetru al Transilvaniei valorile culturii naționale și a transmis dorința de unitate națională.

În spațiul Transilvaniei au rămas în istorie și alte nume de *avocați* contemporani cu Revoluția din 1848: Ion Bran de la Brașov, Ion Bardossi, Constantin Secăreanu, Petre Dobra, Ion Buteanu, ș.a., dar cel mai cunoscut a fost *Regele Munților, Craiul Avram Iancu*, unul dintre cei mai importanți *avocați* din istoria noastră națională.

Născut în 1824 la Vidra de Sus, fiul lui Iancu și Maria Gligor, urmează Liceul catolic de la Cluj.

Este absolvent al *Facultății de Drept din Cluj* și îl regăsim funcționând ca *avocat* pe lângă Tabla regală⁶ a Transilvaniei, instanță judecătorească din Târgu Mureș,⁷ pe care, semnificativ o regăsim în același perimetru⁸ și în zilele noastre.

Libera practică în profesia de *avocat* în vremea lui Avram Iancu se obținea, ca și intrarea în magistratură, exclusiv în cadrul acestei instanțe supreme din Transilvania⁹ aflată la Târgu Mureș.

Avram Iancu avea convingerea că Împăratul¹⁰ îi va ajuta pe românii din Transilvania. Fiind primit în audiență de Împărat, la Curtea de la Viena, Avram Iancu dorea să susțină o pledoarie în favoarea drepturilor românilor de pe aceste meleaguri. Însă nu este ascultat de împărat, care dorea numai să îi acorde o decorație, distincție pe care *Craiul Moșilor* a refuzat-o cu demnitate.

6 Denumire dată instanței de apel amintind de cele Zece Table.

7 Înființat în 1754 ca for de Apel – Instanță de Apel, unde au mai funcționat: Petre Dobra și Alexandru Papiu Ilarian.

8 În anul 1754 Tribunalului Suprem al Transilvaniei s-a mutat de la Mediaș la Târgu Mureș, iar din 1826 funcționează în același sediu cu cel din zilele noastre, al actualului Tribunal din Târgu Mureș.

9 Unde funcționau instituțiile precursore ale I.N.P.P.A. și I.N.M.

10 Francisc Iosif I (născut la Viena în 18 august 1830 a trăit până la 21 noiembrie 1916) a fost Împărat al Austriei făcând parte din Casa de Habsburg, el fiind totodată Rege al Ungariei și Boemiei, Rege al Croației, Mare Duce al Bucovinei, Mare Principe de Transilvania, Marchiz de Moravia, Mare Voievod al Voievodatului Serbiei; a vizitat de mai multe ori localități din spațiul actualului teritoriu românesc.

Ulterior, în anul 1852, Împăratul aflat în vizită în Principatul Transilvaniei dorește să stea de vorbă cu Avram Iancu despre tensiunile dintre națiunile provinciei. Avram Iancu fiind convins că Împăratul nu va lua măsurile potrivite pentru români, a refuzat întâlnirea cu suveranul, ceea ce l-a supărat pe acesta.

Dorința împăratului de a sta de vorbă cu *avocatul* Avram Iancu denotă marea influență de care se bucura acesta în rândurile românilor, fapt de notorietate chiar și la Viena, la Curtea Imperială.

La 11 septembrie 1872 va poposi pentru totdeauna la Țebea sub Gorunul lui Horia.

Puțini cunosc Testamentul lui Avram Iancu din 20 decembrie 1850, prin care lasă întreaga lui avere:

„să treacă în folosul națiunii, pentru ajutor la înființarea unei Academii de Drepturi, tare crezând că, numai cu arma legii vor putea scoate drepturile națiunii Române.”

Poate că și astăzi, ar fi necesară o academie de drepturi așa cum și-a imaginat-o Avram Iancu, pentru propășirea națiunii române.

Personal, în luna mai a anului 2013, am avut ocazia să revăd Casa lui Avram Iancu de la Târgu Mureș, un loc plin de istorie, acolo unde *avocatul* Avram Iancu a trăit și a gândit la apărarea drepturilor a națiunii române.

Tot în mai 2013 am trecut cu emoție și pe la Tribunalul Mureș, locul în care și-a desfășurat activitatea profesională *avocatul* Avram Iancu, personalitate de primă mărime a istoriei noastre naționale.

Într-o asemenea evocare, trebuie să amintim că în vremurile tulburi ale României postbelice au fost mulți *avocați*, victime ale unei terori dezlănțuite la intersecția a două sisteme geopolitice divergente: *est și vest*, teroare care în unele zone își mai mențin urmările și astăzi.

Printre cei pe care trebuie neapărat să-i mai amintim se numără și cei care succed, într-o enumerare selectivă și nu limitativă:

3. Nicu Steinhardt (Nicolae Aurelian Steinhardt)

Cunoscut ca *Părintele Nicu de la Rohia*, născut în 1912, decedând în aprilie 1989 la Mânăstirea Rohia, din județul Maramureș.

Fost *avocat în Baroul București*, doctor în științe juridice în 1936 cu o lucrare de lingvistică juridică în planul dreptului constituțional, teză susținută la Facultatea de Drept a Universității din București, lucrare care este și astăzi actuală în modalitatea în care a fost gândită și elaborată. teza sa de doctorat, intitulată: *„Principiile clasice și noile tendințe ale dreptului constituțional – Critica operei lui Leon Duguit”* a reprezentat unul dintre studiile de avangardă în știința dreptului constituțional.

Subliniem un aspect care reliefează importanța lucrării, anume la momentul publicării – anul 1936 – prefața era semnată de celebrul prof. Julien Bonnetcase de la Facultatea de Drept din Bordeaux. Lucrarea avea girul unei Comisii examinatoarea formată din profesorii Facultății de Drept din București: Mircea Djuvara, Paul Negulescu, Anibal Teodorescu, George Plastara și Aristide Basilescu.

Personalitate polivalentă, scriitor, eseist, cunoscut ca și călugăr, teolog și filosof de vocație, în tinerețe a fost în centrul atenției grupului de intelectuali, din care amintim pe Dinu Pillat, Mihai Ralea, Constantin Noica, Mircea Eliade, Arșavir Acterian, etc., frecventând viața literară a capitalei României dintre cele două războaie mondiale, în egală măsură cenaclul „*Sburătorul*” condus de Eugen Lovinescu.

Călugărul Nicu de la Rohia a debutat în literatura românească cu un pamflet: „*În genul... tinerilor*” (1934).

Între 1940–1944 a fost epurat din redacția „*Revistei Fundațiilor Regale*” din motive rasiale.

După 23 august 1944 a revenit în publicistica literară la: „*Universul literar*”, „*Liber-tatea*”, „*Viața Românească*” pentru scurt timp, ca din 1947 să fie supus la alte umilințe, fiind epurat de această dată din Baroul București pentru motive de natură politică.

Suportând vicisitudinile istoriei, a urmat o perioadă dificilă, câștigându-și cu greu existența. Arestat în martie 1960 în „*grupul Noica-Pillat*”, condamnat la 12 ani muncă silnică pentru „*crimă de uneltire*”, internat la Jilava și Gherla, beneficiind de amnistierea din august 1964, revine la activitatea sa literară și traduce literatură universală și publică numeroase eseuri. Multe din lucrările sale au apărut postum în ultimele decenii, la stăruințele unor teologi luminați de la Mănăstirea Rohia din Maramureș. Au apărut lucrările scrise de Nicu Steinhardt într-o ediție completă, inclusiv cu un C.D. care conține un text rostit de acesta în biserica Mănăstirii Rohia.

În 1980 s-a călugărit retrăgându-se la Mănăstirea ortodoxă de la Rohia, unde va rămâne până la sfârșitul vieții, la finele lunii martie a anului 1989.

Subliniem că, întreaga operă teologică, publicată postum, conține elemente de gândire juridică națională și de gândire juridică universală, la confluența cu filosofia dreptului și cu filosofia socială.

4. Aurelian Bentoiu¹¹

Născut în 1892, decedând în aprilie 1962, *avocat* în Baroul București, om politic liberal; deputat, ministru al Justiției între 30 noiembrie 1939–10 mai 1940. Arestat și condamnat de două ori pentru crimă de uneltire contra ordinii sociale, în temeiul art. 209 Cod penal, trecând pe la Penitenciarele de Sighet, Galați, Văcărești și Jilava, unde a și murit la 27 iunie 1962.

A fost unul dintre *avocații* importanți ai Baroului București recunoscut pentru ver-ticalitatea sa în profesie și pentru excepționala pregătire profesională. Orator în-născut, a fost unul dintre respectații maeștri ai Baroului bucureștean.

11 Mult regretatul maestru Virgil (Puiu) Popovici, fost Consilier al Colegiului de Avocați București, ulterior, după 1990 a fost vice-președinte al Uniunii Avocaților din România, mi-a relatat multe despre personalitatea acestui mare *avocat* al Baroului București. Tot Maestrul Puiu Popovici mi-a relatat că în peisajul Palatului de Justiție din București, între cele două războaie mondiale era un *avocat*, *Cristescu Incident*, care trăia din consultațiile pe care le dădea colegilor săi, în materie de incidente procedurale civile. Cristescu Incident, era fiul lui Gheorghe Cristescu–Plăpumarul (10 oct. 1882–29 nov. 1973) fost Secretar general fondator al Partidului Comunist din România (1921–1924).

5. Mircea Ionescu–Quintus

S-a născut în 1917,¹² *avocat* în Baroul Prahova, cunoscut epigramist, om politic liberal, membru al P.N.L. din anii '30.

Personalitate publică, care l-a cunoscut personal pe savantul Nicolae Iorga, participând la cursurile Universității Populare din Vălenii de Munte înainte de tragicul sfârșit la marelui profesor din 27 noiembrie 1940.¹³ Din 1990 la conducerea P.N.L., ca vicepreședinte între anii 1990–1992, apoi președinte între anii 1992–2001, iar între 1991–1992 a fost ministru al Justiției (Guvernul Theodor Stolojan), Vicepreședinte și Președinte al Senatului între 1996–2000. Epigramist de excepție, om de aleasă cultură umanistă.

La ediția din 2012¹⁴ a cursurilor Universității Populare „Nicolae Iorga” de la Vălenii de Munte am avut ocazia să-l cunosc personal pe *avocatul* Mircea Ionescu–Quintus care a evocat personalitatea savantului Nicolae Iorga care coordona Universitatea Populă în anii de dinaintea tragicului său sfârșit.

6. Constantin Titel–Petrescu

Născut în 1888, decedând în aprilie 1956, *avocat* și om politic de stânga, a fondat Liga Drepturilor Omului (1923). Președinte al Partidului Social-Democrat din România (1943–1946) și ministru-secretar de stat în primul guvern Sănătescu (reprezentant al P.S.D. în guvernul de uniune națională, de după 23 august 1944).

7. Emil Georgescu

Născut în 1929, decedând în aprilie 1985, *avocat* în Baroul București din 1972 (fost procuror la Mizil și Telega între 1952–1954, procuror-șef la București între 1967–1971).

A fost una din vocile inconfundabile de la Radio Europa Liberă.

Sora acestuia, Ileana Georgescu, era căsătorită cu *avocatul* bucureștean Edwin Oliver Konerth¹⁵ (originar din Orăștie, născut în martie 1933) membru în Colegiul de Avocați al Municipiului București și al Județului Ilfov. Ileana Georgescu și Edwin Oliver Konerth pleacă în Germania Federală prin 1983.

Edwin Oliver Konerth (mama sa era din familia von Riebel) era un pasionat jucător de șah la cluburile din România, obținând titlul de maestru al sportului. Ulterior în Germania (inițial în zona americană a Berlinului) a fost antrenor de șah pentru copii și jurnalist sportiv.

12 Născut în 18/31 martie 1917, la Herson, în Imperiul Țarist (astăzi Republica Rusă) – decedat la 15 septembrie 2017, la Ploiești.

13 Detalii despre moartea savantului în lucrarea inedită: Iosif Friedmann–Nicolescu (2010): *Tragicul sfârșit al lui Nicolae Iorga – Strejnic 28 Noiembrie 1940. Din documentele de acum 70 de ani ale Tribunalului Militar al Comandamentului Militar al Capitalei*, Editura Libertas, Ploiești. (Această lucrarea este menționată de Paul D. Popescu (2011): *Prezentarea monografică și catalog*, Ed. Libertas, Ploiești, p. 67.).

14 La ediția din 2012 a Universității Populare „Nicolae Iorga” l-am cunoscut și pe Academicianul Mircea Malița.

15 Fost procuror în Județul Teleorman, la Turnu Măgurele.

8. Lucrețiu Pătrășcanu

A trăit între 1900–1954, a fost *avocat* în Baroul București, om politic de stânga, înscris în Partidul Comunist din România încă din anul 1919.

A fost *avocatul* membrilor de frunte din P.C.R. în diverse procese din anii '30–'40. Participă la acțiunea împotriva Mareșalului Ion Antonescu, de la 23 august 1944. Face parte din delegația României la semnarea Armistițiului cu U.R.S.S. și la semnarea Tratatului de Pace de la Paris, ulterior este Ministru al Justiției.

A făcut parte și dintr-o delegație a P.C.R., care în 1922 a participat la Congresul Cominternului, unde îl cunoaște personal pe Vladimir Ilici (Ulianov) Lenin,¹⁶ iar în 1928 a participat din partea P.C.R. la Congresul Cominternului, ca membru în Comitetul Central al Partidului.

Are o viață tumultuoasă, a fost arestat pentru activități comuniste înainte de 23 august 1944, a fost deputat din partea Blocului Muncitoresc Țărănesc în 1931.

În 1948 este arestat de „*tovarășii de drum*” și este executat în 17 aprilie 1954 în închisoarea Jilava, la capătul unui proces controversat, până astăzi neelucidat complet. Procesul Pătrășcanu a făcut și obiectul unei cercetări a unei „comisii de partid” în anii '65–'66.

A fost cumnat cu *avocatul* Petre Pandrea din Baroul București. Petre Pandrea a fost și Decan al Baroului, însă era de altă orientare politică, sau cel puțin i s-a atribuit o altă viziune politică.

9. Nicolae Titulescu

S-a născut la 4 martie 1882 în Craiova și a trăit până la 17 martie 1941, murind la Cannes.¹⁷ Este unul dintre *avocații* români care au îmbrățișat cariera diplomatică, fiind Ministru al Afacerilor Străine, ajungând pe fotoliul de Președinte al Ligii Națiunilor.

Era fiu de *avocat* (ca și savantul Nicolae Iorga), studiile de drept le-a făcut la Paris, obținând doctoratul cu o interesantă teză „*Essai sur une théorie des droits éventuels*.” Din 1905 profesor de Drept la Universitatea din Iași, iar din 1907 profesor la Facultatea de Drept de la Universitatea din București.

În 1912 este ales deputat pe listele Partidului Conservator-Democrat condus de un alt *avocat*, anume de Take Ionescu (care a fost Decan al Baroului București). În anul 1917 este în Guvernul lui Ion I. C. Brătianu în calitate de Ministru al Finanțelor. Între 1928–1936 a fost de mai multe ori Ministru al Afacerilor Străine.

Din 1921 este delegat permanent al României la „Liga Națiunilor” de la Geneva, fiind ales de două ori (1930 și 1931) Președinte al acestei prestigioase organizații internaționale, precursora O.N.U.

Nicolae Titulescu, la Craiova a fost coleg de liceu cu viitorul episcop Săvulescu.

Fiul Episcopului Craiovei, a fost *avocatul* doctor în *drept* la Paris, Nicolae Săvulescu pe care l-am cunoscut personal înainte de anul 1982.

16 Vladimir Ilici Ulianov a avut licență de practicare a profesiei de avocat în Imperiul Țarist.

17 Avocatul Petre Pandrea, fost Decan al Baroului București, susține că moartea lui Nicolae Titulescu ar fi survenit în localitatea Souvrettes în Elveția.

Avocatul Nicolae Săvulescu¹⁸ a fost epurat din Baroul București fiindcă avea studii doctorale în străinătate.

Acest periplu nu-l pot încheia fără a mai aminti câteva personalități ale avocaturii, contemporani cu noi.

Este plină de semnificații numirea în fruntea unei instituții nou create în România de după 1989, Avocatul Poporului a unor *avocați* de carieră: Paul Mitroi¹⁹ din Baroul București și Vasile Gionea.

Nu pot să nu amintesc că Vasile Gionea a fost avocat la Brașov, calitate în care era, fondator și membru al Cercului Juridic Transilvan²⁰ care edita Gazeta Juridică A Transilvaniei. Gazeta în numărul din octombrie 1944 rememorează Procesul Memorandiștilor, o altă tragedie românească din Transilvania. Cercul Juridic Transilvănean în 1944 număra printre – fondatori și colaboratori – 48 de *avocați*, iar dintre magistrați amintim pe profesorul Salvator Brădeanu de la Consiliul Legislativ.

Nu vom opri enumerarea, la acești Avocați, amintindu-i și pe cei care au fost vremelnici Prim-miniștri în guvernele post-belice ale României.

10. Petru Groza

Născut la 7 decembrie 1884 la Băcia, în Județul Hunedoara – a decedat la 7 ianuarie 1958 în București. A fost avocat, Prim-ministru între 1945–1952, Președinte al Prezidiului Marii Adunări Naționale a Republicii Populare Române, în fapt șef al statului, între 2 iunie 1952 și 7 ianuarie 1958.

Personalitate marcantă a Transilvaniei, a fost *avocat* în Lugoj și Deva, iar în *Lexiconul personalităților Ardealului* din 1928²¹ îi este „alocat” un spațiu mai mare decât altor *avocați* și oameni politici din această provincie.

Participant la Marea Adunare Națională de la Alba Iulia din 1 decembrie 1918, este cel mai tânăr ministru în Guvernul Mareșalului Averescu, ca Ministru de Stat între 16 aprilie și 13 decembrie 1921, iar între 1926–1927 a deținut portofoliul Lucrărilor Publice și pe cel de Ministru de Stat. A fondat în 1933, organizația-partid Frontul Plugarilor, al cărui Președinte a fost până în 1953 când a fost desființată. A participat în 1943 la formarea Frontului Național Antihitlerist, împreună cu Partidul Comunist Român (P.C.R.), Uniunea Patrioților și MADOSZ (formațiune muncitorească a minorității maghiare din România).

Suportă privațiuni ale regimului autoritar antonescian, fiind arestat la Malmeson (în București, pe Calea Plevnei, închisoare militară), perioadă pe care o va relata în

18 Avocatul Nicolae Săvulescu, care a locuit în centrul vechi, pe str. Șepcari, era căsătorit cu mătușa *avocatului* bucureștean Paul Predescu (născut la 4 august 1924–decedat în 2003).

19 Născut la 6 iulie 1937.

20 Printre fondatori și colaboratori, descoperim pe *avocatul* bucureștean Nicolae Baci, care a trecut Dunărea înot pentru a trece în *Lumea Liberă* (amic cu un *avocat* contemporan nouă, din Baroul București, regretatul Mihnea Marmeliuc, fost Ministru al Muncii în cele două guverne Petre Roman, de după 1989; tatăl acestuia fiind deputatul Dimitrie Marmeliuc în primul Sfat al Țării delegat din partea Cernăuțului. Autorul acestei evocări substituindu-l pe *avocatul* Mihnea Marmeliuc, am fost *avocatul* lui Nicolae Baci într-o cauză având ca obiect asigurare de dovezi.).

21 În limba maghiară, lucrare tipărită la Oradea.

volumul „În umbra celulei” (volumul are un moto interesant: *luminile în tenebre lucesc*). A participat cu Frontul Plugarilor la constituirea (1944) Frontului Național Democrat, alianța politică controlată preponderent de Partidul Comunist, a fost Vice-prim-ministru în guvernele Sănătescu și Rădescu.

Orașul Stei, din județul Bihor, a purtat între 1958–1990 numele de *Orașul Dr. Petru Groza*, fiind unicul centru urban din România care a purtat numele unui *avocat*.

Statuia *avocatului* Dr. Petru Groza a fost amplasată în Cartierul Cotroceni, în perimetrul din vecinătatea Facultății de Medicină și Farmacie (vis-a-vis de locul în care a fost asasinat Primul Ministru al României Armand Călinescu), care a fost pe nedrept înlăturată după evenimentele din decembrie 1989.

11. Ion Gheorghe Maurer

Avocat și om politic de stânga, s-a născut la 23 septembrie 1902 în București, unde a decedat la 8 februarie 2000, Prim-ministru al Republicii Populare Române și al Republicii Socialiste România în perioada 1961–1974, Președinte al Prezidiului Marii Adunări Naționale a Republicii Populare Române între 11 ianuarie 1958–21 martie 1961.

Membru al Partidului Comunist din România din 1937, între 1947–1951, a fost Președinte al Comitetului Olimpic Român; a fost Președinte de onoare a Asociației de Drept Internațional.

Este membru titular al Academiei Române din 1955, a fost primul director fondator al Institutului de Cercetări Juridice al Academiei Române. În guvernul Petru Groza a fost Subsecretar de Stat la Ministerul Comunicațiilor și Lucrărilor Publice, a făcut parte din delegația care a participat la Conferința de Pace de la Paris. A fost Ministru de externe în 1957 în guvernul Chivu Stoica, în 1958 a fost Președinte al Prezidiului Marii Adunări Naționale (șef al statului), membru al Biroului Politic al C.C. al P.C.R. din 1960, a condus cinci guverne succesive între 21 martie 1961, până în 28 martie 1974.

A fost coleg și apropiat de unul dintre Vice-Președinții Colegiului de Avocați ai municipiului București și Județului Ilfov, maestrul *avocat* Ion Pora.

Ion Gheorghe Maurer în studenție a locuit cu chirie în București, pe str. Sfinților nr. 10.

Tot în blocul din Str. Sfinților nr. 10 a locuit la etajul V, *avocatul* Iuliu Maniu, iar la etajul I a avut *biroul de avocat* (în acest apartament am avut ocazia să merg la un coleg de clasă din școala primară).

Un octogenar,²² copil fiind în al timpul celui de al Doilea Război Mondial, mi-a relatat că pe vremea bombardamentelor asupra Bucureștiului din 1944 în clădirea Adriatică de vis-a-vis de Palatul de Justiție din București, în *adăpostul antiaerian* de la subsolul clădirii, avea locul bine stabilit *avocatul* Iuliu Maniu.

Vom reaminti numele unor personalități ale culturii și civilizației acestui perimetru care au fost *avocați*.²³ Vasile Lascăr, Nicu Iorga (tatăl savantului Nicolae Iorga),

²² Născut în 1938.

²³ Prezentul eseu are la bază informații din documente inedite, din relatările unor colegi, din selectarea-gruparea unor informații de pe internet, grupate tematic și interpretate critic.

Barbu Ștefănescu-Delavrancea, Titu Maiorescu, scriitorul și poetul Demostene Botez (fost Președinte al Uniunii Scriitorilor), Primarul și Prefectul Bucureștiului Emmanuel Protopopescu-Pache, Take Ionescu, Grigore Trancu-Iași, dr. Traian Popovici primarul erou din Cernăuții celui de al doilea Război mondial, Dem. I. Dobrescu, Wilhelm Filderman, Mircea Manolescu, Nicolae Bălănescu, Traian Vuia, Victor Ojog, Paul Vlachide²⁴ și mulți alții pe care îi voi aminti în viitoare cronici.

Cei evocați în cele ce preced au avut sau mai au încă în diverse locuri busturi sau statui, iar numele altora se regăsește în nomenclatorul străzilor, ori numele lor este fala unor instituții de învățământ superior juridic care le poartă numele.

Realitatea ne demonstrează că evenimentele istorice și patimile lumești fac ca numele unor *avocați* să fie controversate, atunci când aceștia devin persoane publice, însă personalitățile Baroului rămân dăltuite în *bronzul profesiei* ca maeștri nemuritori, ca *oameni* între *oameni*.

12. Leon Iancovici

Nu-l voi uita nici pe contemporanul nostru, din Baroul București, pe care îl mai întâlnesc adesea în Palatul de Justiție – *avocatul* Leon Iancovici – fiindcă avem plăcuta surpriză, să-i descoperim chipul pe o emisiune filatelică a administrației poștale americane, fiind primul român în viață și primul *avocat* român care apare pe o astfel de emisiune filatelică. Este românul care în anul 2008 a obținut cea mai importantă distincție internațională la o expoziție filatelică.

13. Lăzărică Petrescu

În urmă cu câțva timp, aflându-mă în Cetatea de scaun de la Târgoviște, am revăzut o casă de sfârșit de Secol XIX, început de Secol XX, casa *avocatului* Lăzărică Petrescu, în plin centru al urbei, care la momentul edificării era cea mai modernă din casă din oraș, găzduind pe membri Dinastiei Regale Române.

Casa acestui *avocat*, este legată de evenimente ale istoriei naționale, în 1902, cu ocazia manevrelor regale, aici au locuit altelele lor Prințul Ferdinand al României și Principesa Maria.

Informația istorică o am din anul 1985 de la protagonistul unui celebru proces, Dumitrache Bucur Gheorghe,²⁵ din Comuna Ulmi,²⁶ a Județului Dâmbovița. În casa acestuia s-a declanșat *procesul din 1936* de la Brașov, avându-l ca „personaj principal” pe Nicolae Ceaușescu.

Unul dintre *avocații* din acest proces, era *avocatul* Lăzărică Petrescu din Târgoviște, proprietarul casei mai sus amintite.

24 Paul Combotecla-Vlachide.

25 Dumitrache Bucur Gheorghe a fost în perioada postbelică unul din directorii Rezervelor de Stat agricole; a fost unchiul fostei vicepreședinte a Tribunalului Dâmbovița (din anii '80) Elena Andor.

26 Am avut ocazia de a fi avocat în cauza care privea partajul succesoral al casei din Comuna Ulmi.

Procesul de la Brașov din 1936, era judecat sub stare de asediu. Astfel că, jandarmii nu i-au permis *avocatului* Lăzărică Petrescu să coboare din tren în gara Brașov, ca să meargă la proces. Acesta a fost pus în situația de a coborî la următoarea stație de cale ferată și să meargă la Brașov cu trăsura.

14. Hurmuz Aznavorian

A fost un *avocat* de excepție, apreciat de contemporani. A avut o pregătire juridică notabilă, dublată de talent oratoric și de o inteligență ascutită.

Hurmuz Aznavorian a fost trimis la canal și a murit în închisoare, necunoscându-i-se mormântul.

II. CONCLUZII

În lista celor care au fost *avocați* consemnăm pe Mihail Kogălniceanu, Barbu Ștefănescu Delavrancea, Mihail Sebastian, Grigore Periețeanu, Istrate Micescu.

Au absolvit Facultatea de Drept și actorii Nicolae Gărdescu, Grigore Vasiliu-Birlic,²⁷ actorul și regizorul Moni Ghelerter, poetul Marcel Breslașu.

Nu voi înceta să spun că trăim într-o lume condusă de *avocați*. Lumea de astăzi are în frunte *avocați* de carieră, care înainte de a fi consacrați de politică în istoria culturii și civilizației umanității, au fost înscriși în Barou, unde s-au format ca luptători pentru dreptate, adevăr și justiție, pentru drepturile fundamentale ale omului.

Îi amintim pe colegii noștri de breaslă, *avocații*: Barack Obama – Președintele S.U.A., împreună cu Prima Doamnă a Statelor Unite, de asemenea *avocat*, Dimitri Medvedev – fost Președinte al Federației Ruse și Prim Ministru al Rusiei, Nicolas Sarkozy – fost Președinte al Republicii Franceze, Lech Kaczyński – fost Președinte al Republicii Polonia (cu un tragic sfârșit, ca și istoria tragică a Poloniei), Președintele Republicii Ungare János Áder, Nelson Mandela, etc.

Lista personalităților din *avocatura* mondială poate continua cu Caroline Kennedy (fica fostului Președinte al S.U.A., J. F. Kennedy), Hillary Clinton (Secretar de Stat în administrația Barack Obama, fost senator de New York din partea Partidului Democrat, fostă Primă Doamnă a S.U.A.), Christine Lagarde (*avocată* de origine franceză, este prima femeie care ocupă funcția de director general al Fondului Monetar Internațional, în 2009, Lagarde a fost desemnată de ziarul britanic Financial Times cel mai bun ministru de finanțe din zona euro).

Nu o putem uita în enumerarea noastră pe Președinta celui mai puternic „stat continent”, India, din perioada 2007–2012, doamna *avocat* Pratibha Patil. Una dintre cele mai mari puteri economice ale lumii, cu peste un miliard de locuitori, dotată cu arme nucleare, a fost condusă de o femeie *avocat*, de 78 de ani, prima femeie care a ocupat această funcție în India. A câștigat alegerile prezidențiale din 2007, cu 65% din voturi, rezultat surprinzător, fiindcă a fost aleasă într-o țară unde discriminarea femeilor este încă larg răspândită.

²⁷ Facultatea de Drept de la Cernăuți.

Unul dintre cei mai importanți prozatori europeni a fost Franz Kafka²⁸ (scriitor de limbă germană), originar din Praga, unde există o interesantă casă memorială-muzeu. Cel care a influențat literatura modernă, în scurta sa existență, a fost *avocat* și doctor în drept.

Lista ar putea continua la nesfârșit, într-un număr viitor al revistei vom continua periplul nostru.

Alături de acești celebri colegi, care fac *istoria lumii*, am încercat să creionez biografiile avocaților din perimetrul românesc.

Încheiem acest scurt eseu având convingerea că *avocații* vor avea în evoluția societății și în viitor un rol determinant.

28 3 iulie 1883, Praga–3 iunie 1924, Viena.